

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Școala doctorală de Economie și Afaceri Internaționale

TEZĂ DE DOCTORAT

Autor:

SMEDOIU-POPOVICIU ALEXANDRA

Optimizarea politicii fiscale în România - impozitarea muncii, a capitalului și a consumului. Analiză comparativă la nivelul Uniunii Europene

Conducător de doctorat: Prof. Univ. Dr. Alexandra-Lavinia Horobeț

Comisia de susținere a tezei de doctorat:

1. Prof.univ.dr. Gheorghe Hurduzeu – A.S.E. București (Președinte)
2. Conf.univ.dr. Sofia Adriana Dumitrescu – A.S.E. București, Referent
3. Prof.univ.dr. Călin Vâlsan - Universitatea din București și Bishop's University Sherbrooke, Canada, Referent
4. Dr. Iulia Lupu, CS I, Centrul de Cercetări Financiare și Monetare Victor Slăvescu, Academia Română, Referent
5. Prof.univ.dr. Alexandra Lavinia Horobeț, A.S.E., Conducător științific

București, iunie 2024

Doctorand : SMEDOIU-POPOVICIU ALEXANDRA

Titlul lucrării: Optimizarea politicii fiscale în România - impozitarea muncii, a capitalului și a consumului. Analiză comparativă la nivelul Uniunii Europene

Iunie 2024

Cuprins :

1. Despre teză	Error! Bookmark not defined.
1.1.Introducere	Error! Bookmark not defined.
1.2.Întrebările de cercetare	Error! Bookmark not defined.
1.3.Structura tezei și contribuția originală a autoarei	
2. Sumarul cercetărilor existente	Error! Bookmark not defined.
2.1.Istoria fiscalității.....	Error! Bookmark not defined.
2.2.Atributele fiscalității	Error! Bookmark not defined.
2.3.Perspectivile guvernamentale asupra fiscalității.....	Error! Bookmark not defined.
2.4.Fiscalitatea în Uniunea Europeană	Error! Bookmark not defined.
2.5.Subiecte noi în fiscalitate	Error! Bookmark not defined.
3. Sarcina fiscală totală - munca, capitalul și consumul	Error! Bookmark not defined.
3.1.Fiscalitatea la nivel internațional.....	Error! Bookmark not defined.
3.2.Securitatea socială în Uniunea Europeană.....	Error! Bookmark not defined.
3.3.Impozitarea capitalului în Uniunea Europeană.....	Error! Bookmark not defined.
3.3.1. Impozitul pe profit	Error! Bookmark not defined.
3.3.2. Impozitarea nerezidenților	Error! Bookmark not defined.
3.3.3. Impozitele pe proprietate.....	Error! Bookmark not defined.
3.4.Impozitarea indirectă în Uniunea Europeană.....	Error! Bookmark not defined.
4. Politica fiscală și indicatorii macroeconomici cheie	Error! Bookmark not defined.
4.1.Indicatori ai produsului intern brut.....	Error! Bookmark not defined.
4.2.Indicatori ai investițiilor străine directe.....	Error! Bookmark not defined.
5. Politici privind impozitul pe profit în Uniunea Europeană și în România	Error!
Bookmark not defined.	
5.1.Baza comună de impozitare pentru impozitul pe profit.....	Error! Bookmark not defined.

5.2.Directiva privind impozitul minim.....	Error! Bookmark not defined.
5.3.Consolidarea fiscală pentru grupuri.....	Error! Bookmark not defined.
5.4.Impozitarea micilor afaceri	Error! Bookmark not defined.
5.5.Cotele efective de impozitare.....	Error! Bookmark not defined.
6. Impozitarea muncii și a pensiilor	Error! Bookmark not defined.
6.1.Impozitarea salariilor	Error! Bookmark not defined.
6.1.1. Nivelul salarial.....	Error! Bookmark not defined.
6.1.2. Productivitatea muncii	Error! Bookmark not defined.
6.1.3. Ecartul fiscal	Error! Bookmark not defined.
6.1.4. Participarea forței de muncă.....	Error! Bookmark not defined.
6.1.5. Facilități fiscale.....	Error! Bookmark not defined.
6.2.Venitul din pensii	Error! Bookmark not defined.
6.2.1. Contractul social în România	Error! Bookmark not defined.
6.2.2. Probleme demografice în România.....	Error! Bookmark not defined.
6.2.3. Educația și piața muncii	Error! Bookmark not defined.
6.2.4. Asigurarea venitului din pensie	Error! Bookmark not defined.
6.2.5. Potențiale reforme ale sistemului de pensii.....	Error! Bookmark not defined.
6.2.6. Alte soluții complementare	Error! Bookmark not defined.
7. Impozitarea consumului	Error! Bookmark not defined.
7.1.Măsurarea eficienței TVA.....	Error! Bookmark not defined.
7.2.Cota optimă de TVA.....	Error! Bookmark not defined.
7.3.Creșterea veniturilor din TVA	Error! Bookmark not defined.
8. Subiecte noi în fiscalitate	Error! Bookmark not defined.
8.1.Tehnologia informației	Error! Bookmark not defined.
8.2.Schimbările climatice	Error! Bookmark not defined.
8.3.Impozitarea averilor.....	Error! Bookmark not defined.
8.4.Digitalizarea administrației fiscale.....	Error! Bookmark not defined.
9. Concluzii și recomandări	Error! Bookmark not defined.
9.1.Opțiuni de politică fiscală	Error! Bookmark not defined.
9.2.Soluții ce provin din sistemul fiscal	Error! Bookmark not defined.

9.2.1.	Reducerea ecartului fiscal pentru veniturile mici	Error! Bookmark not defined.
9.2.2.	Îmbunătățirea schemelor obligatorii de economisire.....	Error! Bookmark not defined.
9.2.3.	Încurajarea economisirii pe termen lung.....	Error! Bookmark not defined.
9.2.4.	Creșterea impozitării capitalului.....	Error! Bookmark not defined.
9.2.5.	Eliminarea contribuției la sănătate.....	Error! Bookmark not defined.
9.3.	Soluții provenite din investiții publice.....	Error! Bookmark not defined.
9.3.1.	Creșterea colectării prin digitalizare	Error! Bookmark not defined.
9.3.2.	Creșterea investițiilor în cercetare-dezvoltare	Error! Bookmark not defined.
9.3.3.	Investiții în sănătate	Error! Bookmark not defined.
9.3.4.	Investiții în educație.....	Error! Bookmark not defined.
	Referințe	Error! Bookmark not defined.

Cuvinte cheie:

Politici fiscale, sistem fiscal, taxa pe valoarea adăugată, impozit pe profit, impozite pe proprietate, pensii, demografie, piața muncii

Rezumatul tezei de doctorat

Prin această teză de doctorat mi-am propus mai multe obiective, și anume: (i) să înțeleg cum interacționează politica fiscală a României cu mediul economic și de afaceri, (ii) să punctez problemele cu care se confruntă sau se va confrunta România în următorii zeci de ani în ceea ce privește consolidarea fiscală, și (iii) să realizez o analiză comparativă a sistemului fiscal din România față de sistemul fiscal din celelalte țări membre ale Uniunii Europene, cu scopul de a identifica diferențe și similitudini și a propune preluarea unor bune practici din alte țări, dacă acestea există deja.

Din punctul de vedere al temei abordate, teza de doctorat urmărește să acopere cele trei arii mari ale fiscalității : capitalul, adică impozitele directe, consumul, adică impozitarea indirectă, și munca – adică impozitarea factorului uman. Totuși, consider că, în ceea ce privește fiscalitatea, este foarte importantă o imagine de ansamblu, pentru a înțelege cum se îmbină cele trei elemente majore de impozitare, atât static, cât și dinamic, deoarece, în funcție de poziția în ciclul economic, este nevoie

de un reglaj fin al celor trei elemente. În plus, politica fiscală poate atrage sau, dimpotrivă, îndepărta, prin componentele ei, investițiile străine directe, un factor determinant al dezvoltării macro-economice.

Contribuția personală la această temă de importanță majoră din punct de vedere macro-economic constă în (i) punctarea clară și fără echivoc a problemelor fiscale cu care se confruntă în prezent România, dar și a celor viitoare anticipate, dacă actualele tendințe în fiscalitate se vor menține, (ii) analiza comparativă a mediului fiscal față de alte state membre ale Uniunii Europene situate în același moment al ciclului economic și în stadii similare de dezvoltare și (iii) propunerea unui set de soluții interconectate la problemele identificate, pe baza unor analize la nivel de țară, industrie sau sector.

Desigur, orice propunere de modificare trebuie să aibă în vedere și faptul că România, ca stat membru al Uniunii Europene, trebuie să adopte toate reglementările în domeniul fiscal aprobate prin directivele europene. Însă, la nivel de politică fiscală locală, statele membre au, cel puțin pe termen scurt și mediu, drept de stabilire a propriilor reguli și impunere a taxelor. Teza discută pe scurt și impactul unor modificări legislative anticipate (de exemplu, impozitul minim de 15%), dar și probleme legate mai puțin de legislație și mai mult de administrație – de exemplu, colectarea taxelor.

În baza analizelor efectuate, am ajuns la următoarele concluzii majore: (i) factorul uman este cel mai important activ care trebuie protejat și încurajat, având în vedere impozitarea muncii, dar și protecția socială pentru vârsta pensionării – acestea fiind și cele mai mare neajunsuri ale politicii fiscale curente a României, (ii) există o cotă optimă de impozitare în ceea ce privește impozitarea indirectă, și în acest sens este nevoie să aliniem politica fiscală la un obiectiv de atingere a acestui nivel optim și (iii) impozitarea directă poate fi ajustată pe baze sustenabile, astfel încât să răspundă nevoilor marilor companii și micilor afaceri deopotrivă.

Fără dubiu, se desprind din această teză mai multe sub-teme care merită dezvoltate și analizate suplimentar. Un domeniu relativ nou este cel al impozitării emisiilor de carbon pe baza teoriei externalităților, iar unul de-a dreptul futurist se referă la taxarea roboților și a proceselor automatizate în general, cu scopul de a proteja factorul uman de obsolescență, dar și de a-i asigura, eventual, un venit minim de subzistență. Acestea sunt teme care încă se dezbate la nivel mondial,

dar ar fi important ca, încă din acest stadiu, România să înțeleagă care poate fi impactul unor astfel de decizii de politică fiscală.